

встановлення статі виконавця підпису, то такі методики взагалі відсутні в розпорядженні спеціалістів СЕУ МЮ України, хоча запитання такого роду нерідко ставляться на вирішення експертів-почеркознавців.

Таким чином, основними перспективними напрямками науково-дослідної роботи у сфері судового почеркознавства уявляються такі: 1) удосконалення ідентифікаційних методик дослідження коротких почеркових об'єктів шляхом включення до них методів, які базуються на сучасних досягненнях науки та техніки і дозволяють експерту отримати додаткову інформацію при дослідженні цих об'єктів; 2) створення експертних систем, які базуються на методах експертних оцінок, для вирішення діагностичних та інтеграційних задач щодо почеркових об'єктів, виконаних у незвичайних умовах; 3) розробка методик, заснованих на комплексному використанні спеціальних знань судового почеркознавства та суміжних експертних галузей (зокрема, галузі судово-технічного дослідження документів); 4) удосконалення існуючих та розробка нових методик дослідження, спрямованих на вирішення класифікаційних задач судово-почеркознавчої експертизи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мануцетова А.И., Орлова В.Ф., Славуцкая И.А. Теоретические основы судебного почерковедения // Труды ЦНИИСЭ. Вып. 1. М, 1967.
2. Ланцман Р.М. Кибернетика и криминалистическая экспертиза почерка. М, 1968.
3. Орлова В.Ф. Теория судебного-почерковедческой идентификации // Труды ВНИИСЭ. Вып. 6. М, 1973.
4. Возможности объективизации и изучения структуры судебного-почерковедческого исследования // Сборник научных трудов. Вып. 26. М, 1977.
5. Вопросы формализации описания почерковых объектов // Сборник научных трудов. Вып. 27. М, 1977.
6. Современное состояние судебного-почерковедческой экспертизы и перспективы ее развития (материалы Всесоюзного научно-практического семинара в г. Куйбышеве, октябрь 1980). М., 1981.
7. Куприянова А.А. Методические рекомендации решения судебного-почерковедческих диагностических задач. Минск, 1982.
8. Науково-практичний журнал «Судова експертиза» // Точка зору Бондар М.Є., Ковальчук З.О., Сукманова Т.О. «Судово-почеркознавча експертиза: Становлення, можливості, перспективи розвитку», ТОВ «Видавничий Дім «Ін Юре»» 1/2014.

УДК 344.65

Дільна З. Ф.

к.ю.н., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 6
Львівський державний університет внутрішніх справ

ВІДСТРОЧКА ВИКОНАННЯ ВИРОКУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Важливою ознакою демократичної держави, в якій дотримання прав людини вважається фундаментальною засадою, є гуманне ставлення до усіх без винятку громадян, в тому числі і до засуджених. Так, відповідно до ст. 63

Основного закону нашої держави – Конституції, засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду. На сьогодні таким правовим інститутом, існування якого вказує саме на законність, справедливість та гуманізм покарання, а також при цьому на повагу до прав і свобод людини під час виконання покарань є інститут відстрочки виконання вироку. У чинному кримінальному процесуальному законодавстві про відстрочку виконання вироку йдеться у розділі VIII КПК України під назвою «Виконання судових рішень». Власне відстрочка є так званим винятком із загального правила про те, вирок підлягає безумовному негайному виконанню з моменту набрання ним законної сили.

Пропонується розглянути ряд питань, які стосуються законодавчої регламентації цього інституту та застосування його у практичній діяльності. Перш за все, слід чітко розуміти момент прийняття рішення про відстрочку виконання вироку. У наукових джерелах можна зустріти різноманітні позиції вчених щодо цього питання. Так, згідно першого підходу, вирішення питання про відстрочку виконання вироку повинно відбуватись після набрання ним законної сили, однак до його фактичного виконання. Зокрема, І.Д. Перлов свого часу зазначав, що для існування можливості розгляду клопотання про відстрочку виконання вироку необхідно, щоб сам вирок набув законної сили, а також коли з'являється законодавча необхідність приведення вироку до виконання [1, с. 58]. Представники дещо іншого підходу вважають, що питання про відстрочку можна вирішувати і під час виконання вироку. Зокрема, В.М. Бібіло вказала, що суд має право відстрочити виконання вироку не тільки тоді, коли виконання вироку ще не розпочалось, а й тоді, коли засуджений вже відбув частину призначеного судом покарання [2, с. 75].

Можна зустріти і позицію науковців про те, що вирішення вказаного питання повинно відбуватись під час винесення вироку суду. Так, Чернієнко А.О. підтримуючи позицію певних науковців вважає, що оскільки в багатьох випадках відомості про наявність підстав для відкладення початку виконання вироку з'являються вже під час судового розгляду, тому виникає питання з приводу доцільності очікування набрання вироком суду законної сили для ініціювання вказаного клопотання, його розгляду та прийняття рішення. Тобто, якщо під час судового засідання виникнуть такі обставини та вони не будуть враховані судом при ухваленні його рішення, це може викликати у присутніх в залі судового засідання неправильне уявлення про вирок та його вплив на засудженого, оскільки він може здатись дуже суворим, несправедливим, однак насправді таким не є. Аргументами вчених щодо цієї позиції є: 1) незважаючи на відсутність обов'язковості такого рішення, внаслідок не набрання ним законної сили, врахування в ньому відстрочки виконання відповідатиме інтересам процесуальної економії, оскільки робить непотрібним проведення ще одного судового засідання на стадії виконання вироку; 2) рішення про відстрочку виконання вироку в будь-якому випадку не буде реалізовано, доки вирок не набуде законної сили, а тому якщо таке рішення не буде оскаржено або скасовано, то воно, у разі прийняття разом з відстрочкою виконання вироку, набуде обов'язковості одночасно [3, с. 105]. Проте не поділяючи таку думку, варто зазначити наступне. Перш за все, аналізуючи вищезгаданий розділ VIII КПК України, вбачаємо, що відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 537 КПК України, відстрочка виконання вироку належить до категорії питань, що вирішуються під час виконання вироків. Питання про

відстрочку, як і інші питання, передбачені у ст. 537 КПК України підлягають вирішенню лише після набрання вироком законної сили, що є своєрідним переходом його в такий правовий стан, який визначає можливість реалізувати всі його приписи. Власне момент набрання судовим рішенням законної сили залежить від того, чи підлягає таке рішення згідно із законом апеляційному або касаційному оскарженню, і якщо підлягає, то чи реалізовано учасниками кримінального провадження права на подання апеляційної або касаційної скарги. Тобто, відстрочити можна лише той вирок, що вже набрав законної сили, оскільки суд апеляційної чи касаційної інстанції може скасувати або змінити вирок (ст. ст. 407, 436 КПК України). Тим більше провадження щодо розгляду питання про відстрочку виконання вироку має свої особливості, які стосуються кола учасників та обставин, що підлягають доказуванню (Ухвала Іллінецького районного суду Вінницької області від 12 грудня 2017 року про повернення засудженому клопотання про відстрочку виконання вироку з підстави передчасності її подання, оскільки судові рішення за яким її засуджено, не набуло законної сили у порядку передбаченому ч. 1 ст. 532 КПК України [4]).

Закон допускає відстрочку виконання вироку, яким засудженому призначено покарання у вигляді виправних робіт, арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі, з передбачених законом підстав. Підстави для надання відстрочки законодавцем вказано у ст. 536 КПК України: 1) тяжка хвороба засудженого, яка перешкоджає відбуванню покарання (за наявності даних, що така хвороба перешкоджає відбуттю покарання. Тут мова йде про те, що засуджений повинен довести по-перше, наявність певної тяжкої хвороби, і також той факт, що вона перешкоджає відбуванню покарання. На підтвердження тут може бути наданий висновок спеціальної лікарської комісії); 2) вагітності засудженої або за наявності у неї малолітньої дитини - на час вагітності або до досягнення дитиною трьох років, якщо особу засуджено за злочин, що не є особливо тяжким (потрібно врахувати характеристику засудженої, її бажання сумлінно виконувати свої материнські обов'язки тощо, тобто відстрочка вироку перш за все повинна приносити користь дитині). Щодо цього варто зазначити, що невиправдано законодавець обмежив право на відстрочку виконання вироку лише щодо жінок, які мають малолітню дитину. Оскільки досить часто виникають ситуації, коли у дитини є лише батько, матері немає. Відповідно, доцільним було б у положенні статті 536 КПК України встановити не лише право жінки, а й чоловіка, який є єдиним із батьків для малолітньої дитини на відстрочку виконання вироку до досягнення дитиною трьох років; 3) якщо негайне відбування покарання може потягти за собою винятково тяжкі наслідки для засудженого або його сім'ї через особливі обставини (пожежа, стихійне лихо, тяжка хвороба або смерть єдиного працездатного члена сім'ї тощо) - на строк, встановлений судом, але не більше одного року з дня набрання вироком законної сили (перелік таких підстав не є вичерпним, адже неможливо наперед встановити ті обставини, які можуть призвести до тяжких наслідків, проте вони повинні мати об'єктивний характер, тобто незалежити жодним чином від волі та бажання потерпілого).

Власне важливим є те, що все ж відстрочка виконання вироку - право, а не обов'язок суду. Вирішуючи це питання, суд, окрім обставин-підстав застосування відстрочки виконання вироку, враховує також і тяжкість вчиненого злочину, особу засудженого та інші обставини, що мають істотне значення для вирішення даного питання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Перлов И.Д. *Исполнение приговора в советском уголовном процессе* / И.Д. Перлов. – М., 1963. – 227 с.
2. Бибило В.Н. *Уголовное судопроизводство по исполнению приговора* / В.Н. Бибило, Е.А. Матвиен-ко. – Минск: Изд-во БГУ, 1982. – 206 с.
3. Чернієнко А.О. *Прийняття рішення про відстрочку виконання вироку* / А.О. Чернієнко // *Вісник Національної академії прокуратури України* № 1 (47), 2017. – С.102-107.
4. *Ухвала Іллінецького районного суду Вінницької області від 12 грудня 2017 року [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70972414>*

УДК 342.98

Жуков С. В.

к.ю. н., докторант, Міжрегіональна академія управління персоналом

ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ: ОНТОЛОГІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ

Вважається, що вперше категорія «добročесність» була сформульована давньогрецьким філософом Сократом, який обґрунтовував залежність між особистим щастям людини і її вмінням обирати правильний спосіб дій. Такі дії, на думку філософа, мають базуватися на знаннях про моральність, про різницю між добром і злом. З погляду сучасності, думка вченого щодо поширення добročесності серед громади є дещо ідеалістичною, оскільки вчений вважає, що для цього достатньо просто пояснити людині, що уявляє собою добročесність [1, с.109]. Платон визначає добročесність як «найкращий стан, властивість смертної істоти, що гідна похвали сама по собі; схильність вважати благом те, що маєш; справедливе ставлення до законів; стан, що вимагає надзвичайно серйозно говорити про предмет бесіди; стан, спрямований на благопристойність» [2, 428; 3, 262]. Арістотель, розглядаючи людину як суспільну істоту, зосереджує увагу на аналізі основних етичних добročесностей, дотримання яких бачиться як шлях досягнення основної мети життя - щастя. У процесі аналізу конкретних видів добročесностей Арістотель виділяє два основні їх типи: діаноетичні (добročесності розуму) та етичні (добročесності волі та характеру). До перших належать: мудрість, знання, поміркованість. До етичних – мужність, помірність, гідність, щедрість, щирість, справедливість тощо [4, 98].

Як справедливо зазначає О. А. Степанова, антична філософія розглядала добročесність як моральну позицію особистості, як шлях до